

Åtgärder mot barnäktenskap och tvångsäktenskap

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2003/04:48 Åtgärder mot barnäktenskap och tvångsäktenskap jämte två motioner som väckts med anledning av propositionen. Därutöver behandlas tretton motionsyrkanden från de allmänna motionstiderna åren 2001, 2002 och 2003.

Propositionen innehåller förslag till vissa ändringar i äktenskapsbalken m.fl. lagar. Syftet med förslagen är att förhindra barnäktenskap och tvångsäktenskap. Enligt förslagen skall hindersprövning för vigsel inför svensk myndighet alltid ske med tillämpning av svensk lag. Om ingen av parterna har anknytning till Sverige genom medborgarskap eller hemvist skall för var och en av dem även medborgarskapslandets eller hemvistlandets lag tillämpas. En konsekvens av förslagen är att ingen längre kan ingå äktenskap inför svensk myndighet före 18 års ålder utan särskilt tillstånd. Villkoren för att få ett sådant tillstånd föreslås också bli skärpta. Vidare föreslås en ny regel som förtydligar och förbättrar möjligheterna att vägra erkänna ett utländskt äktenskap som ingåtts under tvång eller som inte hade tillåtits vid en svensk hindersprövning. Propositionen innehåller också förslag till vissa lagändringar som skall förebygga att äktenskap ingås inför svensk myndighet i strid mot gällande ordning. Möjligheten till äktenskapsskillnad utan föregående betänketid föreslås utvidgad till att omfatta även fall då äktenskapet ingåtts under tvång eller i strid mot ålderskravet. Allmän åklagare skall kunna föra talan om äktenskapsskillnad i dessa fall. Förslagen berör i tillämpliga delar också registrerade partnerskap. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 maj 2004.

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens lagförslag och avslår samtliga motioner.

I betänkandet finns sju reservationer och två särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	5
Utskottets överväganden	6
Lagförslagen	6
Tillstånd att ingå äktenskap före 18 års ålder	11
Dispens från 18-årsgränsen för registrering av partnerskap	13
Ogiltigförklaring eller återgång av inhemska äktenskap, m.m.	13
Förbättrad kontroll.....	15
Straffrättsliga bestämmelser	17
Uppföljning, m.m.	18
Reservationer.....	20
1. Lagförslagen (punkt 1)	20
2. Tillstånd att ingå äktenskap före 18 års ålder (punkt 2).....	21
3. Dispens från 18-årsgränsen för registrering av partnerskap (punkt 3).....	21
4. Ogiltigförklaring eller återgång av inhemska äktenskap, m.m. (punkt 4).....	22
5. Förbättrad kontroll (punkt 5)	22
6. Uppföljning, m.m. (punkt 7).....	23
7. Uppföljning, m.m. (punkt 7).....	24
Särskilda yttranden.....	25
1. Dispens från 18-årsgränsen för registrering av partnerskap	25
2. Straffrättsliga bestämmelser.....	25
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	26
Propositionen.....	26
Följdmotioner	26
Motion från allmänna motionstiden 2001.....	27
Motioner från allmänna motionstiden 2002.....	27
Motioner från allmänna motionstiden 2003.....	28
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	30

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Lagförslagen

Riksdagen antar regeringens förslag till

- a) lag om ändring i äktenskapsbalken,
- b) lag om ändring i lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap,
- c) lag om ändring i lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap,
- d) lag om ändring i lagen (1993:305) om rätt att förrätta vigsel inom andra trossamfund än Svenska kyrkan.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:48 samt avslår motionerna 2001/02:U327 yrkande 10, 2002/03:L277 yrkande 1, 2002/03:L333, 2002/03:Ju249 yrkande 20, 2002/03:Sf226 yrkande 14, 2002/03:Ub557 yrkande 4, 2003/04:L11 yrkande 1, 2003/04:Ju479 yrkande 9, 2003/04:Sf326 yrkande 17 och 2003/04:Ub394 yrkande 4.

Reservation 1 (kd)

2. Tillstånd att ingå äktenskap före 18 års ålder

Riksdagen avslår motion 2003/04:L12 yrkandena 3 och 9.

Reservation 2 (fp, c)

3. Dispens från 18-årsgränsen för registrering av partnerskap

Riksdagen avslår motion 2003/04:L12 yrkande 8.

Reservation 3 (fp)

4. Ogiltigförklaring eller återgång av inhemska äktenskap, m.m.

Riksdagen avslår motion 2003/04:L12 yrkandena 4 och 7.

Reservation 4 (fp, kd)

5. Förbättrad kontroll

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:L12 yrkande 5 och 2003/04:L211 yrkande 1.

Reservation 5 (fp)

6. Straffrättsliga bestämmelser

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:L277 yrkande 4, 2002/03:A323 yrkande 3 och 2003/04:L211 yrkande 2.

7. Uppföljning, m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:L11 yrkande 2 och 2003/04:L12 yrkandena 1 och 2.

Reservation 6 (fp, v)

Reservation 7 (kd)

Stockholm den 18 mars 2004

På lagutskottets vägnar

Inger René

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Inger René (m), Marianne Carlström (s), Raimo Pärssinen (s), Christina Nenes (s), Hillevi Larsson (s), Yvonne Andersson (kd), Tasso Stafilidis (v), Maria Hassan (s), Bertil Kjellberg (m), Rezene Tesfazion (s), Martin Andreasson (fp), Viviann Gerdin (c), Anneli Särnblad Stoors (s), Henrik von Sydow (m), Niclas Lindberg (s), Johan Löfstrand (s) och Mia Franzén (fp).

Redogörelse för ärendet

Bestämmelser om vilket lands lag som skall tillämpas vid hindersprövning och om erkännande av utländska äktenskap finns i lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap.

Familjelagssakkunniga lade i betänkandet (SOU 1987:18) Internationella familjerättsfrågor fram ett förslag till en samlad lag om internationella familjerättsfrågor. Betänkandets lagförslag innehöll bl.a. förändrade regler om hindersprövning. Familjelagssakkunnigas förslag har inte lett till lagstiftning i de delar som rör ingående av äktenskap. Beredningen av frågor om förändrade regler om lagval vid hindersprövning, lägsta äktenskapsålder och erkännande av utländska äktenskap har fortsatt.

Våren 2002 förordade lagutskottet i sitt av riksdagen godkända betänkande 2001/02:LU13 ett tillkännagivande om att lagstiftningsåtgärder omgående borde komma till stånd i syfte att förhindra barnäktenskap och arrangerade äktenskap (rskr. 148).

Inom Justitiedepartementet har därefter upprättats promemorian (Ds 2002:54) Svenska och utländska äktenskap. Promemorian har remissbehandlats och ligger till grund för förslagen i förevarande proposition.

I propositionen föreslår regeringen – efter hörande av Lagrådet – att riksdagen antar i propositionen framlagda förslag till lag om ändring i äktenskapsbalken, lag om ändring i lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap, lag om ändring i lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap och lag om ändring i lagen (1993:305) om rätt att förrätta vigsel inom andra trossamfund än Svenska kyrkan.

Regeringens förslag återfinns i *bilaga 1* och lagförslagen i *bilaga 2*.

Med anledning av propositionen har två motioner väckts. I ärendet behandlar utskottet också tretton motionsyrkanden från de allmänna motionstiderna åren 2001, 2002 och 2003. Förslagen i motionerna återfinns i *bilaga 1*.

Utskottets överväganden

Lagförslagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör anta regeringens lagförslag och avslå ett motionsyrkande med krav på att propositionen skall avslås i viss del. Övriga motionsyrkanden får anses tillgodosedda genom förslagen i propositionen, varför de också bör avslås. *Jämför reservation nr 1 (kd).*

Bakgrund

I 2 kap. äktenskapsbalken uppställs vissa hinder mot äktenskap. Den som är under 18 år får inte gifta sig utan tillstånd av länsstyrelsen (1 §). De som är släkt i rätt upp- och nedstigande led eller är helsyskon får inte ingå äktenskap (3 § första stycket). Halvsyskon får gifta sig med varandra endast efter tillstånd av regeringen eller av den myndighet regeringen bestämmer (3 § andra stycket). Den som sedan tidigare är gift eller partner i ett registrerat partnerskap får inte ingå äktenskap (4 §). I lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap (partnerskapslagen) föreskrivs motsvarande hinder mot registrering av partnerskap, dock med den skillnaden att den som är under 18 år inte kan få dispens från ålderskravet (1 kap. 3 §).

Hindersprövningen har t.o.m. utgången av år 2003 gjorts av skattemyndigheten på den ort där den som har ansökt om prövningen är bosatt. Riksdagen har hösten 2003 beslutat att Riksskatteverket och skattemyndigheterna fr.o.m. den 1 januari 2004 ersätts med en för hela landet gemensam myndighet, Skatteverket (prop. 2002/03:99, bet. SkU2, rskr. 17). I fall där det finns en internationell anknytning skall den myndighet som görindersprövningen ta ställning till vilket lands lag den skall tillämpa. Huvudregeln för detta lagval är att en persons rätt att gifta sig prövas enligt lagen i den stat där han eller hon är medborgare, vilket följer av 1 kap. 1 § lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap (1904 års lag). Undantag från huvudregeln framgår av lagens 1 kap. 2 § och 7 kap. 3 §. Som undantag enligt 1 kap. 2 § föreskrivs att svensk medborgare med hemvist i en främmande stat sedan minst två år har möjlighet att få sin rätt att ingå äktenskap prövad enligt lagen i den främmande staten, om den med vilken han eller hon avser att gifta sig medger det. Vidare stadgas att en utländsk medborgare som sedan minst två år har hemvist i en annan stat än medborgarskapsstaten har motsvarande rätt. Av paragrafen följer också att en utländsk medborgare med hemvist i Sverige sedan mer än två år alltså har möjlighet, men inte skyldighet, att få sin rätt att ingå äktenskap prövad enligt svensk lag. Enligt paragrafens tredje stycke finns möjlighet för regeringen att i visst fall

förordna att svensk lag får tillämpas beträffande utländsk medborgare som inte haft hemvist här i två år. Som undantag gäller också enligt 7 kap. 3 § 1904 års lag att statslösa personer och flyktingar med hemvist i Sverige får sin rätt prövad enligt svensk lag till följd av att de i detta sammanhang jämföras med svenska medborgare.

För internordiska förhållanden gäller särskilda bestämmelser enligt förordningen (1931:429) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmynderskap.

Även om hindersprövningen enligt lagvalsreglerna i 1904 års lag skall göras enligt utländsk lag skall vissa i lagen särskilt angivna äktenskapshinder alltid beaktas (1 kap. 3 §). Hindren är desamma som de i äktenskapsbalken med två undantag. Dels får halvsyskon gifta sig utan dispens, dels är åldersgränsen för äktenskap utan tillstånd av länsstyrelsen 15 år i stället för 18 år.

Bestämmelsen i 1 kap. 3 § är avsedd att förhindra en rättstillämpning som strider mot grunderna för den svenska rättsordningen (prop. 1973:158 s. 82). Som ett allmänt förbehåll gäller dock också att bestämmelser i främmande lag eller beslut som har meddelats av myndighet i främmande stat inte får tillämpas, om det skulle vara uppenbart oförenligt med grunderna för rättsordningen här i landet (*ordre public*). Förutsättningen kommer till uttryck i den generellt tillämpliga 7 kap. 4 § 1904 års lag vari föreskrivs att bestämmelse i främmande lag eller beslut som meddelats av myndighet i främmande stat ej får tillämpas, om det skulle vara uppenbart oförenligt med grunderna för rättsordningen här i riket. Ordre public-förbehållet har som funktion att i det enskilda fallet erbjuda en möjlighet att avböja en rättstillämpning som skulle komma i konflikt med grundläggande värderingar inom den egna rättsordningen. Bedömningen är avsedd att ta sikte på resultatet av en viss konkret tillämpning.

För partnerskap finns det i partnerskapslagen en lagvalsregel som föreskriver att rätten till registrering prövas enligt svensk lag (1 kap. 3 §). Registrering får ske endast om paret har anknytning till Sverige eller vissa andra närmare angivna länder (1 kap. 2 §).

Reglerna om erkännande av äktenskap som har ingåtts i utlandet enligt utländsk lag tar i första hand sikte på formkraven. Några uttryckliga bestämmelser om de materiella förutsättningarna för att ett enligt utländsk rätt ingånget äktenskap skall erkännas här i landet finns inte i lag. Oavsett de normer som i övrigt kan ställas upp för erkännandet av ett utländskt äktenskap gäller det som en allmän förutsättning för rättstillämpningen att den inte får vara uppenbart oförenlig med grunderna för den svenska rättsordningen (*ordre public*).

Vad som tillhör grunderna för rättsordningen är inte närmare uttalat i lagregeln, men det följer av sakens natur att det skall röra sig om värderingar i principiella frågor av större vikt. I kravet på uppenbarhet ligger också att den konstaterade avvikelserna skall vara av väsentlig art. Dessa förutsättningar medför att tillämpningen av ordre public-förbehållet är restriktiv. Exempel på

fall då förbehållet kan tillämpas är då äktenskap har ingåtts av någon som är mycket ung eller då någon har tvingats att ingå äktenskap.

Propositionen

I propositionen föreslår regeringen vissa ändringar i bl.a. äktenskapsbalken, lagen om registrerat partnerskap och 1904 års lag. De föreslagna lagändringarna syftar till att förbättra skyddet för enskilda mot påtvingade och för tidiga äktenskap och därigenom förhindra barn- och tvångsäktenskap. Regeringen anför att förslagen i propositionen utgör en del av ett större åtgärdsprogram från regeringens sida till stöd för ungdomar som lever i en vardag av ofrihet, tvång, hot eller våld. Förslagen i propositionen rör i huvudsak endast civilrättsliga frågeställningar.

För det första föreslår regeringen en ändrad huvudregel för lagvalet vid hindersprövning. Förslaget innebär att vid hindersprövning för vigsel inför en svensk myndighet skall den svenska lagens bestämmelser om äktenskapshinder alltid tillämpas. Om varken kvinnan eller mannen har anknytning till Sverige genom medborgarskap eller hemvist skall för var och en av dem även medborgarskapslandets eller hemvistlandets lag tillämpas vid hindersprövningen. Om det finns särskilda skäl skall hindersprövningen dock kunna göras med tillämpning av enbart svensk lag även i ett fall med sådan svag anknytning till Sverige. Endast om det finns särskilda skäl får tillstånd ges till äktenskap före 18 års ålder. De ärenden om tillstånd till äktenskap och tillstånd till registrering av partnerskap som i dag prövas av regeringen, dvs. frågor om tillstånd för underårig att ingå äktenskap i de fall den underårige har hemvist i utlandet och frågor om tillstånd för halvsyskon att ingå äktenskap och registrera partnerskap, skall i fortsättningen prövas av länsstyrelsen.

För det andra föreslår regeringen en ny regel som förtydligar och utökar möjligheterna att vägra erkänna vissa utländska äktenskap. Ett utländskt äktenskap skall inte erkännas i Sverige om det är sannolikt att det har ingåtts under tvång, eller om minst en av parterna hade anknytning till Sverige och det skulle ha funnits hinder mot äktenskapet enligt svensk lag vid den tidpunkt då det ingicks. Undantag görs dock om det finns särskilda skäl att erkänna äktenskapet. Lagregeln om när ett äktenskap skall anses giltigt till formen förtydligas.

För det tredje föreslås i propositionen också vissa utökade möjligheter till äktenskapsskillnad utan betänketid. En make skall ha rätt till omedelbar skilsmässa om det görs sannolikt att maken har tvingats att ingå äktenskapet eller om maken har gift sig före 18 års ålder utan tillstånd. Även allmän åklagare skall kunna föra talan om äktenskapsskillnad i sådana fall.

För det fjärde föreslår regeringen också att kontrollen av vigselförrättare, registreringsförrättare och trossamfund med vigsel tillstånd skall förbättras. Vid underrättelse om vigsel skall skattemyndigheten kontrollera att hindersprövningen inte har åsidosatts. Upptäcks ett sådant förhållande skall den som beträffande vigselförrättaren skall anmäla eller pröva frågan om disciplinansvar, åtalsanmälan, avskedande eller entledigande underrättas. I vissa fall

skall även allmän åklagare underrättas. Kammarkollegiet skall alltid utreda om den finns grund för att återkalla vigsel tillståndet för ett trossamfund när ett förordnande att vara vigselförrättare i samfundet återkallas på grund av att vigselförrättaren har visat bristande kunskaper eller misskött uppdraget.

Förslagen i propositionen berör i tillämpliga delar också registrerat partnerskap.

De nya bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 maj 2004. De ändrade bestämmelserna om hindersprövning i 1 kap. 1 § 1904 års lag skall tillämpas även om prövningen begärts före ikraftträdandet. I vissa fall skall hindersprövning som gjorts före den 1 maj 2004 inte gälla för vigsel efter ikraftträdandet. Undantaget i fråga om erkännande av utländska äktenskap och de utökade möjligheterna till skilsmässa utan betänketid i 5 kap. 5 § äktenskapsbalken skall tillämpas endast på äktenskap som ingåtts efter ikraftträdandet.

Motionerna

Yvonne Andersson m.fl. (kd) yrkar i motion 2003/04:L11 delvis avslag på regeringens förslag såvitt avser 1 kap. 8 a § 1904 års lag. Motionärerna anser att regeringens förslag om att ett äktenskap ändå kan erkännas om det finns särskilda skäl gör att systemet blir oförutsebart (yrkande 1).

I motion 2002/03:Sf226 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) anfördes att tvångsäktenskap och barnäktenskap måste motverkas. Ett tillkännagivande om att förändringar bör genomföras snarast möjligt begärs i motionen (yrkande 14). Liknande krav framställs i motion 2001/02:U327 av Rosita Runegrund m.fl. (kd) (yrkande 10), motion 2003/04:Ju479 av Johan Pehrson m.fl. (fp) (yrkande 9) och motion 2003/04:Sf326 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) (yrkande 17).

Krav på tillkännagivanden om att regeringen skyndsamt skall återkomma till riksdagen med lagförslag som innebär att 18 år skall vara lägsta äktenskapsålder framställs i motion 2002/03:L277 av Tasso Stafilidis m.fl. (v) (yrkande 1), motion 2002/03:L333 av Jan Emanuel Johansson (s), motion 2002/03:Ub557 av Viviann Gerdin m.fl. (c, m, fp) (yrkande 4) och motion 2003/04:Ub394 av Viviann Gerdin m.fl. (c, fp) (yrkande 4).

Johan Linander m.fl. (c) yrkar i motion 2002/03:Ju249 ett tillkännagivande om att 1904 års lag bör ändras så att s.k. fullmaktsäktenskap inte tillåts i den svenska äktenskapslagstiftningen (yrkande 20).

Utskottets ställningstagande

I enlighet med tillkännagivandet från våren 2002 anser utskottet att det är angeläget att lagstiftningsåtgärder kommer till stånd i syfte att förhindra barnäktenskap och tvångsäktenskap. Lagförslagen i propositionen rör i huvudsak civilrättsliga frågeställningar och de utgör en del av ett större åtgärdsprogram från regeringens sida till stöd för ungdomar som lever i en vardag av ofrihet, tvång, hot eller våld. Utskottet hälsar med tillfredsställelse ett sådant arbete.

Vad först gäller regeringens förslag om en ändrad huvudregel i 1904 års lag för lagval (1 kap. 1 § första stycket) vid hindersprövning för vigsel inför en svensk myndighet anser utskottet att förslaget väl svarar mot utvecklingstendenserna inom rättsområdet. Med en regel som utgår från den lag som gäller i det land vigselmyndigheten tillhör råder det inte någon tvekan om att den svenska rättsordningen beaktar de svenska bestämmelserna om äktenskapshinder som orubbliga. Det blir också, enligt utskottets mening, tydligt att svenska myndigheter inte medverkar i tillkomsten av äktenskap som utifrån grundläggande värderingar i vårt samhälle inte är önskvärda och att äktenskapshindrens funktion att skydda enskilda omfattar alla oavsett ursprung och hemvist. Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att den praktiska och önskvärda konsekvensen av den föreslagna nya huvudregeln är att vissa utländska medborgare som är under 18 år eller som är halvsyskon inte längre kan gifta sig i Sverige utan dispens samt att sådan dispens skall meddelas endast om det finns särskilda skäl (2 kap. 1 § äktenskapsbalken).

Utskottet övergår här efter till att behandla regeringens förslag om en ny regel i 1904 års lag om erkännande av utländska äktenskap (1 kap. 8 a §). Genom bestämmelsen tillkommer, vid sidan av det mer allmänna förbehållet för ordre public, preciserade undantag från den grundläggande principen om erkännande av utländska äktenskap. Enligt regeringen förtydligar och förbättrar bestämmelsen möjligheterna att vägra erkänna ett utländskt äktenskap som inte hade tillåtits vid en svensk hindersprövning eller utländska äktenskap som ingåtts under tvång.

Utskottet kan konstatera att det nuvarande ordre public-förbehållet visserligen i stor utsträckning kan användas för att undvika stötande resultat. Om man, som i fråga om ålderskravet, effektivt vill motverka kringgående av den svenska lagen är det dock, enligt utskottets mening, inte tillräckligt att stanna vid det som kan anses uppenbart strida mot grunderna för den svenska rättsordningen. Utskottets grundläggande inställning är att barnäktenskap inte skall accepteras, och därför bör lagen vara utformad så att detta klart framgår. För de äktenskap som ingås inför svensk myndighet ger äktenskapsbalkens nuvarande regler om äktenskapshinder klart besked om att parterna skall vara minst 18 år. Lika klart bör det, enligt utskottet, framgå av de regler som styr vilka utländska äktenskap som accepteras, att äktenskap ingångna av personer som är under 18 år och har anknytning till Sverige inte accepteras här. Mot denna bakgrund delar utskottet regeringens bedömning att det bör införas en regel som innebär att ett äktenskap som ingås av en person med anknytning till Sverige inte skall erkännas om det inte hade kunnat ingås enligt svensk lag. Den föreslagna ordningen är också internationellt accepterad.

Som framgått bör alltså den nya regeln ta sikte på fall där omständigheterna typiskt sett är sådana att det finns en risk att parterna agerat för att undvika äktenskapshindren i den svenska lagen. Utskottet delar regeringens bedömning att en lämplig avvägning är att anknytningen skall ha varit av det slaget att en hindersprövning för vigsel inför svensk myndighet skulle ha skett med tillämpning av enbart svensk lag.

Regeringens förslag innebär också att det i den nya lagregeln om erkännande av utländska äktenskap slås fast att ett äktenskap som har ingåtts under tvång inte erkänns. Utskottet delar regeringens bedömning att det är av sådan vikt att motverka tvångssituationer att det bör komma till särskilt uttryck att dessa äktenskap inte erkänns. Genom den föreslagna lagändringen ges en uttrycklig och preciserad regel som undantar tvångsäktenskap från erkännande samt tydliggörs att den svenska rättsordningen inte accepterar sådana äktenskap. Beträffande tvångsäktenskap är det, enligt utskottets mening, inte rimligt att avgränsa tillämpningen med hänsyn till vilken anknytning parterna haft till Sverige.

Beträffande förslaget i denna del har Lagrådet ansett att frågan bör belysas i ett vidare perspektiv innan ställning tas till förslaget. Lagrådet har därvid efterlyst en översyn av vad som skall gälla i fråga om sådana äktenskap som ingås av misstag, under svek eller av personer med bristande rättskapacitet.

Som uttalas i propositionen är rättsläget i de avseenden som Lagrådet berör inte helt klart. När det gäller tvångsäktenskap finns det dock, enligt utskottets mening, ett faktiskt behov av ändrade regler, och det är angeläget att dessa regler kan träda i kraft så snart som möjligt. Utskottet delar också regeringens bedömning att det inte i detta sammanhang finns skäl att göra den av Lagrådet efterfrågade översynen. Enligt utskottets mening kan det dock finnas skäl för regeringen att i framtiden återkomma till riksdagen i dessa frågor.

En regel om att neka erkännande av utländska äktenskap skulle i somliga fall kunna leda till resultat som inte är rimliga. Utskottet anser därför, liksom regeringen, att det är nödvändigt att till preciseringen av de fall i vilka erkännande skall vägras foga en möjlighet till undantag på grund av särskilda skäl. Utskottet delar inte de farhågor som motionärerna i motion 2003/04:L11 har gett uttryck för beträffande tillämpningen av denna regel.

Utskottet har inte heller något att erinra mot lagförslagen i övrigt.

Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen skall anta regeringens lagförslag och avslå motion 2003/04:L11 yrkande 1. Härigenom får övriga motionsyrkanden anses tillgodosedda, och utskottet föreslår därför att riksdagen avslår motionerna 2001/02:U327 yrkande 10, 2002/03:L277 yrkande 1, 2002/03:L333, 2002/03:Ju249 yrkande 20, 2002/03:Sf226 yrkande 14, 2002/03:Ub557 yrkande 4, 2003/04:Ju479 yrkande 9, 2003/04:Sf326 yrkande 17 och 2003/04:Ub394 yrkande 4.

Tillstånd att ingå äktenskap före 18 års ålder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden som rör prövningen av en ansökan om tillstånd att ingå äktenskap före 18 års ålder. *Jämför reservation nr 2 (fp och c).*

Propositionen

I propositionen föreslår regeringen att den svenska lagens bestämmelser om äktenskapshinder alltid skall tillämpas vid hindersprövning för vigsel inför en svensk myndighet. Enligt 2 kap. 1 § äktenskapsbalken får den som är under 18 år inte ingå äktenskap utan tillstånd av länsstyrelsen. Regeringen föreslår att sådant tillstånd till äktenskap före 18 års ålder skall få ges endast om det finns särskilda skäl. Vidare föreslås att en ansökan om ett sådant tillstånd skall prövas av länsstyrelsen i det län där sökanden är folkbokförd. I sådana ärenden skall länsstyrelsen, om det kan ske, bereda den underåriges vårdnadshavare tillfälle att yttra sig. Yttrande samt de upplysningar som kan vara av betydelse för frågans bedömning skall inhämtas från socialnämnden i den kommun där den underårige är folkbokförd eller, om sökanden inte är folkbokförd här i landet, i den kommun där han eller hon vistas. En annan socialnämnd som har tillgång till upplysningar som kan vara av betydelse i frågan är skyldig att lämna sådana på begäran av den socialnämnd som skall yttra sig.

Motionen

Mia Franzén m.fl. (fp) anser i motion 2003/04:L12 att lagtexten bör kompletteras med en skyldighet för länsstyrelsen att även höra den underårige. Med ett sådant förfarande ökar, anför motionärerna, möjligheterna att göra en bedömning av den underåriges mognad och att få reda på den underåriges egen inställning. Ett tillkännagivande begärs i enlighet härmed (yrkande 3). Vidare begär motionärerna ett tillkännagivande om att det vid dispensprövningen alltid skall göras en helhetsbedömning (yrkande 9).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill för sin del understryka att en dispensprövning inte enbart handlar om att ge en underårig rätt att ingå äktenskap utan också om att undanta den underårige från det skydd åldersgränsen erbjuder. Sådant tillstånd bör därför, som regeringen föreslår, endast ges om det föreligger särskilda skäl.

En självklar utgångspunkt för prövningen är, enligt utskottets uppfattning, att den underåriges eget bästa skall vara bestämmande vid avgörandet. Endast om förhållandena är sådana att det är särskilt angeläget ur den unges synvinkel att äktenskap kan ingås före 18 års ålder bör dispens meddelas. I propositionen anför regeringen att utredningen i första hand får ske genom samtal med den underårige, vårdnadshavarna och den tilltänkta maken. Eftersom det skall bedömas om den underårige är utsatt för påtryckningar kan det, enligt regeringens uppfattning, vara viktigt att hålla samtal med de berörda personerna både enskilt och gemensamt. Enligt regeringen får varje enskilt dispensärende avgöras efter en sammanvägning av samtliga omständigheter i just det fallet.

Den ordning som regeringen föreslår för dispensprövningen är enligt utskottets mening fullt tillfredsställande, och den synes också överensstämma

med motionärernas önskemål. Någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida med anledning av motionsyrkandena är inte påkallade, och riksdagen bör således avslå motion 2003/04:L12 yrkandena 3 och 9.

Dispens från 18-årsgränsen för registrering av partnerskap

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå ett motionsyrkande med krav på att det bör införas en möjlighet till dispens från 18-årsgränsen för registrering av partnerskap. *Jämför reservation nr 3 (fp) och särskilt yttrande 1 (v).*

Propositionen

Enligt gällande regler finns ingen möjlighet till dispens från 18-årsgränsen för registrering av partnerskap. I propositionen anför regeringen att denna fråga inte har övervägts i den departementspromemoria som ligger till grund för lagförslagen i propositionen och att en dispensmöjlighet inte bör införas utan en beredning i vanlig ordning. Frågan tas därför inte upp i propositionen.

Motionen

Mia Franzén m.fl. (fp) begär i motion 2003/04:L12 ett tillkännagivande om att en möjlighet till dispens från 18-årsgränsen för registrering av partnerskap bör införas (yrkande 8).

Utskottets ställningstagande

I avsaknad av närmare beredningsunderlag är utskottet för närvarande inte berett att i sak ta ställning till motionsspörsmålet och föreslår att riksdagen avslår motion 2003/04:L12 yrkande 8. Ställningstagandet innebär inte att frågan om dispens från 18-årsgränsen för registrering av partnerskap därmed en gång för alla skulle vara avgjord. Utskottet förutsätter att motionsspörsmålet kommer att bli föremål för överväganden i andra sammanhang.

Ogiltigförklaring eller återgång av inhemska äktenskap, m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden som bl.a. innehåller krav på införande av en möjlighet till ogiltigförklaring eller återgång av inhemska äktenskap. *Jämför reservation nr 4 (fp, kd).*

Bakgrund

I 4 kap. 2 § äktenskapsbalken anges de i rättsligt hänseende konstitutiva momenten vid vigsel. Dessa är att kvinnan och mannen skall vara samtidigt närvarande, att de skall samtycka till äktenskapet på fråga från vigselförrättaren, att vigselförrättaren skall förklara att de är makar samt att vigselförrättaren är behörig att förrätta vigsel. Brister det i fråga om någon av dessa nödvändiga förutsättningar är följden den att förrättningen är ogiltig som vigsel. Detta innebär att det äktenskap som synes uppstått är en nullitet. Det ger inte i något hänseende upphov till ett äktenskaps rättsverkningar.

Av det ovan redovisade följer motsatsvis att andra fel eller brister i förrättningen eller förfarandet än de angivna inte leder till vigselns ogiltighet. Principen bakom de restriktiva rekvisiten för vigselns ogiltighet är att faktiskt bestående äktenskap inte bör få rivas upp på grund av formfel vid dess ingående, såvida inte felet är av synnerlig betydelse.

Propositionen

Regeringen redovisar i propositionen att några remissinstanser pekat på att de föreslagna erkännandereglerna – och därmed även den nuvarande ordningen – innebär att utländska äktenskap behandlas på annat sätt än motsvarande svenska äktenskap. Ett äktenskap som har ingåtts inför en svensk myndighet anses t.ex. inte ogiltigt om det ingåtts i strid mot ett äktenskapshinder.

I propositionen anförs att frågan om giltigheten av en svensk vigsel inte är jämförbar med frågan om erkännande av ett utländskt äktenskap. Förutsättningarna för tillkomsten av ett svenskt äktenskap är helt styrt av de svenska lagreglerna. Genom hindersprövningen och genom vigselförrättarens skyldighet att kontrollera att hindersprövning gjorts och att inget hinder kommit fram säkerställer man, anför regeringen, att äktenskap inte ingås i strid mot äktenskapshindren. Genom formerna för vigselförrättningen garanteras frivilligheten. I andra länder kan formerna vara annorlunda; där utgör t.ex. låg ålder inte alltid hinder mot ett äktenskap. Vad följden av en vigsel i strid mot de svenska bestämmelserna skall vara är, enligt regeringen, både från principiell och från praktisk utgångspunkt en annan fråga än den om ett äktenskap som har ingåtts i ett annat land i enlighet med där gällande bestämmelser kan accepteras av den svenska rättsordningen. För ett utländskt äktenskap rör det sig inte om hur ett rättsstridigt ingånget äktenskap skall hanteras, utan om att dra gränserna för vad som kan godtas i fråga om avvikelser från de svenska reglerna för ingående av äktenskap.

I propositionen redovisas också att regeringen inte anser att det är motiverat att i detta sammanhang överväga att införa en möjlighet till ogiltigförklaring eller återgång av inhemska äktenskap på materiell grund. Enligt regeringen är fallen i praktiken mycket sällsynta, och det är möjligt att enkelt upplösa sådana äktenskap genom äktenskapsskillnad.

Motionen

Mia Franzén m.fl. (fp) ställer sig i motion 2003/04:L12 positiva till regeringens förslag om att utländska tvångsäktenskap inte skall erkännas i Sverige. I sådana fall kan det, enligt motionärernas mening, bli fråga om att fastställa att äktenskapet är ogiltigt. Motionärerna anser dock att det är angeläget med en vidare översyn av vad som skall gälla i fråga om sådana äktenskap som ingås av misstag, under svek eller av personer med bristande rättskapacitet. Ett tillkännagivande begärs i enlighet härmed (yrkande 4). Motionärerna yrkar också ett tillkännagivande om att det bör införas en återgångsregel för äktenskap som har ingåtts trots att det förelåg äktenskapshinder, och någon ansökan om dispens inte gjorts (yrkande 7).

Utskottets ställningstagande

Beträffande det krav som framställs i motion 2003/04:L12 yrkande 4 om en vidare översyn av vad som skall gälla i fråga om äktenskap som ingås av misstag, under svek eller av personer med bristande rättskapacitet har utskottet tidigare i detta betänkande (s. 11) uttalat sig positivt till att en sådan översyn kommer till stånd samt ansett att det kan finnas skäl för regeringen att återkomma till riksdagen i dessa frågor. Mot denna bakgrund anser utskottet att det inte finns någon anledning att föreslå någon riksdagens åtgärd med anledning av motion 2003/04:L12 yrkande 4, varför den bör avslås.

Vad därefter gäller frågan om det bör införas en möjlighet till ogiltigförklaring eller återgång av inhemska äktenskap har utskottet inte någon annan uppfattning än regeringen. Utskottet kan således inte ställa sig bakom motion 2003/04:L12 yrkande 7, och föreslår därför att den bör avslås.

Förbättrad kontroll**Utskottets förslag i korthet**

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden som rör kontrollen av vigselförrättare, registreringsförrättare och trossamfund med vigsel tillstånd. *Jämför reservation nr 5 (fp).*

Propositionen

Regeringen föreslår att vid underrättelse om vigsel skall folkbokföringsmyndigheten kontrollera att hindersprövningen inte har åsidosatts. Upptäcks ett sådant förhållande skall den som beträffande vigselförrättaren skall anmäla eller pröva frågan om disciplinansvar, åtalsanmälan, avskedande eller entledigande underrättas. I vissa fall skall även allmän åklagare underrättas. Motsvarande skall gälla vid underrättelse om registrerat partnerskap.

Att präster inom Svenska kyrkan får förrätta vigslar följer av äktenskapsbalken. För vigslar inom andra trossamfund krävs enligt gällande ordning ett

särskilt tillstånd enligt lagen (1993:305) om rätt att förrätta vigsel inom andra trossamfund än Svenska kyrkan. Regeringen föreslår att Kammarkollegiet alltid skall utreda om det finns grund för att återkalla vigsel tillståndet för ett trossamfund när ett förordnande att vara vigselförrättare i samfundet återkallas på grund av att vigselförrättaren har visat bristande kunskaper eller misskött uppdraget.

Regeringen anför att ett trossamfunds vigsel tillstånd skall dras in om samfundet inte längre uppfyller de för tillståndet uppställda kraven. En situation som kan göra återkallelse aktuell är, anför regeringen, att ett samfund i sin verksamhet inte på ett tillräckligt tydligt sätt gör skillnad mellan sådana religiösa ceremonier som inte har någon rättsverkan och civilrättsligt giltiga vigselförrättningar.

Motionerna

Mia Franzén m.fl. (fp) anser i motion 2003/04:L12 att det vore mycket olyckligt om en enskild vigselförrättares åsidosättande av sina skyldigheter skulle innebära att hela samfundet miste sin vigselrätt. Motionärerna anser att det i stället torde vara lämpligt att utkräva ett individuellt ansvar. I motionen begärs ett tillkännagivande om att ansvaret för hindersprövningen skall hänföras till den enskilde vigselförrättaren (yrkande 5).

Carina Hägg och Birgitta Ahlqvist (båda s) begär i motion 2003/04:L211 ett tillkännagivande om en översyn av lagstiftningen i syfte att religiösa ledare som förrättar en religiös bröllopsceremoni för unga under 18 år skall kunna bli föremål för rättsliga åtgärder (yrkande 1).

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets uppfattning är det inte acceptabelt att det inom olika trossamfund förekommit att man har hållit bröllopsceremonier som inte uppfyller äktenskapsbalkens krav på en vigsel. Utskottet välkomnar därför regeringens förslag som innebär att ett trossamfunds vigsel tillstånd kan dras in om samfundet i sin verksamhet inte på ett tillräckligt tydligt sätt gör skillnad mellan sådana religiösa ceremonier som inte har någon rättsverkan och civilrättsligt giltiga vigselförrättningar. Mot denna bakgrund anser inte utskottet, i motsats till motionärerna i motion 2003/04:L12 yrkande 5, att det enbart skall gå att utkräva ett individuellt ansvar när en enskild vigselförrättare åsidosätter sina skyldigheter. Riksdagen bör således avslå motion 2003/04:L12 yrkande 5.

Vad därefter gäller motion 2003/04:L211 yrkande 1 vill utskottet erinra om att för det fall en obehörig vigselförrättare som leder en ceremoni utger sig för att vara behörig kan straffansvar enligt bestämmelsen om brottet föregivande av allmän ställning (17 kap. 15 § brottsbalken) aktualiseras. Därtill kommer att folkbokföringsmyndigheterna genom propositionens förslag åläggs en skyldighet att kontrollera att hindersprövningen inte åsidosatts. Upptäcks ett sådant förhållande skall den som beträffande vigselförrättaren skall anmäla eller pröva frågan om disciplinansvar, åtalsanmälan, avskedande eller entledigande underrättas. Enligt utskottets mening är kontrollen av avgö-

rande betydelse för att förebygga att man kringgår hindren eller försummar att iakttä dessa och för att ansvariga organ skall kunna ingripa mot en felande förrättare. Mot denna bakgrund anser utskottet att det inte krävs någon ytterligare åtgärd från riksdagen med anledning av motion 2003/04:L211 yrkande 1, varför den bör avslås.

Straffrättsliga bestämmelser

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden med krav på att föräldrar som gifter bort sina barn skall kunna straffas. *Jämför särskilt yttrande 2 (v).*

Propositionen

I propositionen sägs, som tidigare redovisats, att de lagförslag som presenteras i propositionen utgör en del av ett större åtgärdsprogram från regeringens sida. Under de senaste åren har alltmer uppmärksamhet riktats mot situationen för ungdomar som lever i en vardag av ofrihet, tvång, hot eller våld. Det är känt att vissa flickor och pojkar utsätts för extrem kontroll från sina anhöriga. En del lovas bort i arrangerade äktenskap redan som barn eller tvingas att gifta sig, andra utsätts för hot och tvång när de försöker leva som andra ungdomar. Ibland kan det vara fråga om att föräldrarna vill styra över familjebildningen. I andra fall kan det vara fråga om att de vill hindra den unge från att göra något, exempelvis att leva enligt sin sexuella läggning. Regeringen har vidtagit, och fortsätter att vidta, en rad åtgärder för att förbättra förhållandena för dessa ungdomar.

Förslagen i propositionen rör i huvudsak endast civilrättsliga frågeställningar. Frågan om gällande straffbestämmelser erbjuder ett tillfredsställande skydd mot barnäktenskap och tvångsäktenskap, kommer, anför regeringen, att övervägas i ett annat sammanhang.

Motionerna

Tasso Stafilidis m.fl. (v) begär i motion 2002/03:L277 ett tillkännagivande om att föräldrar skall kunna ställas till svars då deras barn gifts bort som barn eller blir bortgifta mot sin egen vilja (yrkande 4). Ett liknande yrkande framställs i motion 2002/03:A323 av Ulla Hoffmann m.fl. (v) (yrkande 3).

I motion 2003/04:L211 av Carina Hägg och Birgitta Ahlqvist (båda s) begärs ett tillkännagivande om en översyn av lagstiftningen i syfte att de familjemedlemmar och släktingar som medverkar till en religiös bröllopsceremoni för unga under 18 år skall kunna bli föremål för rättsliga åtgärder (yrkande 2).

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är helt oacceptabelt att föräldrar och andra släktingar lovar bort barn i arrangerade äktenskap eller tvingar barn att gifta sig.

I sammanhanget vill utskottet erinra om att straffrättsliga bestämmelser om sexualbrott samt brott mot hälsa, frihet och frid finns i brottsbalken. Som exempel kan nämnas att i 6 kap. förbjuds sexuellt umgänge med barn under 15 år, och enligt 4 kap. 4 § kan den som genom misshandel eller eljest med våld eller genom hot om brottslig gärning tvingar annan att göra, tåla eller underlåta något, dömas för olaga tvång.

Som redovisats ovan har regeringen utlovat att frågan om gällande straffbestämmelser erbjuder ett tillfredsställande skydd mot barnäktenskap och tvångsäktenskap kommer att övervägas i ett annat sammanhang. Utskottet anser det angeläget att regeringen snarast tar initiativ till att ett sådant arbete kommer till stånd men anser, i vart fall för närvarande, att något formellt tillkännagivande därom från riksdagens sida inte är påkallat. Motionerna 2002/03:L277 yrkande 4, 2002/03:A323 yrkande 3 och 2003/04:L211 yrkande 2 bör därför avslås.

Uppföljning, m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden som bl.a. ställer krav på en snar utvärdering av de nya bestämmelserna. *Jämför reservation nr 6 (fp, v) och nr 7 (kd).*

Propositionen

Regeringen bedriver insatser till stöd för ungdomar som lever i en vardag av ofrihet, tvång, hot eller våld. Insatserna enligt regeringens åtgärdsprogram är i huvudsak inriktade på förebyggande arbete och ett bättre skydd av individen. Det rör sig bl.a. om förbättrad utbildning, ökade kunskaper inom omsorg, polis och socialtjänst, kunskapsseminarier, inrättande av skyddat boende, bidrag till projekt som arbetar med jämställdhets- och integrationsfrågor samt ett förbättrat rättsligt skydd i olika frågor.

Motionerna

Yvonne Andersson m.fl. (kd) anser i motion 2003/04:L11 att lagen behöver utvärderas två år efter ikraftträdandet särskilt vad gäller de föreslagna reglerna om ökade möjligheter till äktenskapsskillnad utan betänketid. Ett tillkännagivande begärs i enlighet härmed (yrkande 2).

I motion 2003/04:L12 av Mia Franzén m.fl. (fp) påtalas vikten av information, stöd samt opinionsbildning som kompletterande åtgärder för att uppfylla lagstiftningens intentioner. Regeringen bör redovisa för riksdagen vilka

åtgärder som vidtas. Ett tillkännagivande begärs i enlighet härmed (yrkande 1). I motionen framhålls också vikten av en snar utvärdering av lagen med beaktande av den praktiska hanteringen av dispensärenden på myndigheter och i domstolar. Motionärerna yrkar ett tillkännagivande med detta innehåll (yrkande 2).

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan bedriver regeringen ett omfattande utbildnings- och informationsarbete som riktar sig till ungdomar som lever i en vardag av ofrihet, tvång, hot eller våld. Utskottet utgår från att information om de nya reglerna kommer att lämnas inom ramen för dessa insatser. Vidare förutsätter utskottet att regeringen själv och genom berörda myndigheter på sedvanligt sätt kommer att följa och utvärdera den nya lagstiftningen och vid behov återkomma till riksdagen.

Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 2003/04:L11 yrkande 2 och 2003/04:L12 yrkandena 1 och 2.

Reservationer

1. Lagförslagen (punkt 1)

av Yvonne Andersson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar regeringens förslag till

- a) lag om ändring i äktenskapsbalken,
- b) lag om ändring i lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap,
- c) lag om ändring i lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap med den ändringen beträffande 1 kap. 8 a § i regeringens förslag att andra stycket utgår.
- d) lag om ändring i lagen (1993:305) om rätt att förrätta vigsel inom andra trossamfund än Svenska kyrkan.

Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:L11 yrkande 1, bifaller delvis proposition 2003/04:48 samt avslår motionerna 2001/02:U327 yrkande 10, 2002/03:L277 yrkande 1, 2002/03:L333, 2002/03:Ju249 yrkande 20, 2002/03:Sf226 yrkande 14, 2002/03:Ub557 yrkande 4, 2003/04:Ju479 yrkande 9, 2003/04:Sf326 yrkande 17 och 2003/04:Ub394 yrkande 4.

Ställningstagande

I likhet med motionärerna bakom motion 2003/04:L11 anser jag att den möjlighet som regeringen föreslår i 1 kap. 8 a § andra stycket 1904 års lag, att ändå erkänna ett äktenskap om det finns särskilda skäl, gör systemet oförutsebart. Bland de omständigheter som enligt propositionen kan leda till att ett äktenskap inte skall erkännas finns även omständigheter som uppstått efter det att äktenskapet ingåtts. Detta kan, enligt min mening, skapa stora problem. En omständighet som enligt propositionen skulle kunna leda till att äktenskap med underårig erkänns är att makarna efter äktenskapets ingående fått barn. En sådan reglering skulle, enligt min mening, kunna få negativa konsekvenser både för makarnas barn och för den underåriga maken som ju själv är ett barn.

Om det vid tillämpningen av de nya reglerna ändå skulle visa sig att det finns ett behov av en möjlighet att erkänna utländska äktenskap i vissa fall anser jag att en sådan regel måste vara klar och lätt att tillämpa. Visar det sig att det finns behov av en sådan regel förutsätter jag att regeringen återkommer till riksdagen.

På grund av det anförda anser jag att riksdagen, med bifall till motion 2003/04:L11 yrkande 1, bör anta regeringens lagförslag med den ändringen att 1 kap. 8 a § i regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynder-

skap erhåller den lydelse som framgår av förslaget till riksdagsbeslut. Övriga motionsyrkanden får anses tillgodosedda, och riksdagen bör därför avslå motionerna 2001/02:U327 yrkande 10, 2002/03:L277 yrkande 1, 2002/03:L333, 2002/03:Ju249 yrkande 20, 2002/03:Sf226 yrkande 14, 2002/03:Ub557 yrkande 4, 2003/04:Ju479 yrkande 9, 2003/04:Sf326 yrkande 17 och 2003/04:Ub394 yrkande 4.

2. Tillstånd att ingå äktenskap före 18 års ålder (punkt 2)

av Martin Andreasson (fp), Viviann Gerdin (c) och Mia Franzén (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen vad som anförs i reservation 2.
Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:L12 yrkandena 3 och 9.

Ställningstagande

Vi anser att om en underårig, efter utförlig information kring äktenskapets rättsverkningar, ändå vill viga sig före 18 års ålder bör en viss dispensmöjlighet kvarstå. Vår uppfattning överensstämmer i detta avseende med regeringens förslag. Liksom motionärerna i motion 2003/04:L12 anser vi dock att en förutsättning för att dispensmöjligheten skall kvarstå är att lagtexten kompletteras med en skyldighet för länsstyrelsen att även höra den underåriga enskilt. Med ett sådant förfarande ökar möjligheterna att göra en bedömning av den underåriges mognad och att få reda på den underåriges egen inställning. Vi anser också att det vid dispensprövningen alltid skall göras en helhetsbedömning. Att i lagtexten enbart lyfta fram vårdnadshavarens rätt att höras menar vi är olyckligt i detta sammanhang. Det får ankomma på regeringen att ta erforderliga initiativ.

Vad som anförts ovan bör riksdagen, med bifall till motion 2003/04:L12 yrkandena 3 och 9, som sin mening ge regeringen till känna.

3. Dispens från 18-årsgränsen för registrering av partnerskap (punkt 3)

av Martin Andreasson (fp) och Mia Franzén (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 3.
Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:L12 yrkande 8.

Ställningstagande

Vi anser att det i lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap bör införas en möjlighet till dispens från 18-årsgränsen för registrering av partnerskap. Att inte tillåta samma dispensmöjlighet för registrerade partner som för äktenskap ser vi som en obefogad särbehandling. Det får ankomma på regeringen att utarbeta erforderliga lagförslag.

Vad som anförts ovan bör riksdagen, med bifall till motion 2003/04:L12 yrkande 8, som sin mening ge regeringen till känna.

4. Ogiltigförklaring eller återgång av inhemska äktenskap, m.m. (punkt 4)

av Yvonne Andersson (kd), Martin Andreasson (fp) och Mia Franzén (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 4.

Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:L12 yrkandena 4 och 7.

Ställningstagande

Vi anser, liksom motionärerna i motion 2003/04:L12, att det är angeläget med en vidare översyn av vad som skall gälla i fråga om sådana äktenskap som ingås av misstag, under svek eller av personer med bristande rättskapacitet. Lagrådet menar att rättsläget är oklart och efterfrågar en översyn. Att skjuta översynen på framtiden såsom föreslås ser vi som olyckligt.

Vidare anser vi att det i äktenskapsbalken bör införas en återgångsregel för äktenskap som har ingåtts trots att det förelåg äktenskapshinder. Vårt förslag innebär att ett äktenskap aldrig kan komma till stånd när det föreligger äktenskapshinder och någon dispens från äktenskapshindret inte meddelats. Det får ankomma på regeringen att ta erforderliga initiativ.

Vad som anförts ovan bör riksdagen, med bifall till motion 2003/04:L12 yrkandena 4 och 7, som sin mening ge regeringen till känna.

5. Förbättrad kontroll (punkt 5)

av Martin Andreasson (fp) och Mia Franzén (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 5.

Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:L12 yrkande 5 och avslår motion 2003/04:L211 yrkande 1.

Ställningstagande

Vi anser, liksom motionärerna bakom motion 2003/04:L12, att det vore mycket olyckligt om en enskild vigselförträtares åsidosättande av sina skyldigheter skulle innebära att ett helt samfund miste sin vigselrätt. Regeringens förslag innebär att det räcker med att en förrättare inom ett trossamfund missköter sig för att hela trossamfundet skall kunna mista sin vigselrätt. Denna typ av kollektiv bestraffning är, enligt vår mening, främmande för det svenska rättssystemet. Enligt vår uppfattning är det i stället lämpligare att utkräva enbart ett individuellt ansvar. Att det enligt betänkandet framstår som vanligt förekommande i olika religiösa samfund med missbruk av vigselrätten är en olycklig signal som både kan uppfattas som diskriminerande och intolerant. Detta inte minst då Svenska kyrkan fortfarande ej jämföras med övriga trossamfund. Det får ankomma på regeringen att utarbeta erforderliga lagförslag.

Vad som anförts ovan bör riksdagen, med bifall till motion 2003/04:L12 yrkande 5 och med avslag på motion 2003/04:L211 yrkande 1, som sin mening ge regeringen till känna.

6. Uppföljning, m.m. (punkt 7)

av Tasso Stafilidis (v), Martin Andreasson (fp) och Mia Franzén (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 6.

Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:L12 yrkandena 1 och 2 samt avslår motion 2003/04:L11 yrkande 2.

Ställningstagande

Förslagen i propositionen är mycket angelägna och vi anser att det är positivt att ändringarna föreslås träda i kraft redan innevarande vår. Vi vill dock betona vikten av att myndigheternas och domstolarnas tillämpning av lagen snarast utvärderas, särskilt med beaktande av den praktiska hanteringen av dispensärenden. Om den nya lagstiftningen visar sig ha begränsad effekt eller om lagstiftningens intentioner inte uppfylls måste regeringen ta initiativ till nödvändiga kompletteringar.

Vidare anser vi att med hjälp av den nya lagstiftningen sänds tydliga signaler, men opinionsbildning, information och individuellt stöd till den underåri-

ges föräldrar är också nödvändiga faktorer för att förhindra tvångsäktenskap och barnäktenskap. Enligt vår uppfattning bör därför regeringen snarast återkomma till riksdagen med en redovisning av vilka övriga åtgärder som vidtas i samband med lagens ikraftträdande.

Vad som anförts ovan bör riksdagen, med bifall till motion 2003/04:L12 yrkandena 1 och 2 samt med avslag på motion 2003/04:L11 yrkande 2, som sin mening ge regeringen till känna.

7. Uppföljning, m.m. (punkt 7)

av Yvonne Andersson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 7.

Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:L11 yrkande 2 samt avslår motion 2003/04:L12 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Liksom motionärerna i motion 2003/04:L11 ställer jag mig tveksam till regeringens förslag om ökade möjligheter till äktenskapsskillnad utan betänketid. Förslaget skulle i praktiken kunna leda till att den part som var underårig när äktenskapet ingicks efter många år skulle kunna få skilsmässa med omedelbar verkan utan betänketid. Om parterna har barn kommer inte någon betänketid att löpa, vilket normalt krävs med hänsyn till barnets bästa. Enligt min mening tillgodoser inte regeringens förslag barnets bästa. Mot denna bakgrund anser jag att lagändringen noga måste utvärderas.

Regeringens förslag innebär också att en make skall ha rätt till omedelbar äktenskapsskillnad om det görs sannolikt att maken tvingats att ingå äktenskapet. Införandet av detta rättsinstitut måste också noga följas och utvärderas.

På grund av det anförda anser jag att lagändringarna bör utvärderas två år efter ikraftträdande och utvärderingens utgångspunkt skall vara barnets bästa. Det får ankomma på regeringen att ta erforderliga initiativ.

Vad som anförts ovan bör riksdagen, med bifall till motion 2003/04:L11 yrkande 2 och med avslag på motion 2003/04:L12 yrkandena 1 och 2, som sin mening ge regeringen till känna.

Särskilda yttranden

1. Dispens från 18-årsgränsen för registrering av partnerskap

av Tasso Stafilidis (v).

Jag anser att det i lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap bör införas en möjlighet till dispens från 18-årsgränsen för registrering av partnerskap.

Min utgångspunkt är att lika regler skall gälla för partnerskap som för äktenskap men jag har valt att inte reservera mig eftersom det pågår ett arbete inom Regeringskansliet med frågan.

2. Staffrättsliga bestämmelser

av Tasso Stafilidis (v).

Jag anser att föräldrar som gifter bort sina döttrar och söner bör kunna ställas till svars då deras barn gifts bort som barn eller blir bortgifta mot sin egen vilja. Jag efterlyser en ordning liknande den som gäller för könsstympning.

Eftersom regeringen i propositionen har utlovat att frågan om gällande straffbestämmelser erbjuder ett tillfredsställande skydd mot barnäktenskap och tvångsäktenskap kommer att övervägas i ett annat sammanhang har jag valt att inte reservera mig. Jag utgår från att regeringen snarast kommer att inleda ett sådant arbete.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2003/04:48 Åtgärder mot barnäktenskap och tvångsäktenskap:

Riksdagen antar de i propositionen framlagda förslagen till

1. lag om ändring i äktenskapsbalken,
2. lag om ändring i lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap,
3. lag om ändring i lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap,
4. lag om ändring i lagen (1993:305) om rätt att förrätta vigsel inom andra trossamfund än Svenska kyrkan.

Följdmotioner

2003/04:L11 av Yvonne Andersson m.fl. (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen avslår regeringens förslag om särregler av i utlandet ingångna äktenskap med svensk anknytning enligt vad i motionen anförs.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en utvärdering av lagen två år efter dess ikraftträdande särskilt avseende de i motionen anförda områdena.

2003/04:L12 av Mia Franzén m.fl. (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av information, stöd samt opinionsbildning som kompletterande åtgärder till uppfyllande av lagstiftningens intentioner, samt att regeringen till riksdagen redovisar vilka sådana åtgärder som vidtas.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av en snar utvärdering av lagen med beaktande av den praktiska hanteringen av dispensärenden på myndigheter och i domstolar.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om länsstyrelsens skyldighet att separat höra även den underårige, inte enbart hans eller hennes vårdnadshavare, vid ansökan om dispens från ålderskravet.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en vidare översyn av vad som skall gälla i fråga om sådana äktenskap som ingås under tvång, av misstag, under svek eller av personer med bristande rättskapacitet.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ansvaret för hindersprövningen skall hänföras till den enskilde vigselförrättaren.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om återinförande av en återgångsregel för äktenskap som ingåtts trots hinder och utan ansökan om dispens.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa samma regler om hindersprövning och dispens för registrerat partnerskap som för äktenskap.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att vid graviditet eller gemensamma barn skall en helhetsbedömning göras av frågan om dispens för att underåriga skall kunna ingå äktenskap.

Motion från allmänna motionstiden 2001

2001/02:U327 av Rosita Runegrund m.fl. (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att barnäktenskap skall förbjudas i Sverige även för utländska medborgare.

Motioner från allmänna motionstiden 2002

2002/03:L277 av Tasso Stafilidis m.fl. (v) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lägsta äktenskapsålder.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att föräldrarna skall ställas till svars då deras barn gifts bort som barn eller blir bortgifta mot sin egen vilja.

2002/03:L333 av Jan Emanuel Johansson (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en skyndsam förändring av lagstiftningen så att 18 år blir lägsta ålder för

äktenskap för alla som vistas i Sverige, oavsett om äktenskapet ingår i Sverige eller utomlands.

2002/03:Ju249 av Johan Linander m.fl. (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att fullmaktsäktenskap inte skall tillåtas i den svenska äktenskapslagstiftningen.

2002/03:Sf226 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att motverka tvångsäktenskap och barnäktenskap.

2002/03:Ub557 av Viviann Gerdin m.fl. (c, m, fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att svensk lagstiftning inte medger äktenskap under 18 år, s.k. barnäktenskap.

2002/03:A323 av Ulla Hoffmann m.fl. (v) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att föräldrar som gifter bort sina döttrar bör kunna ställas till svars.

Motioner från allmänna motionstiden 2003

2003/04:L211 av Carina Hägg och Birgitta Ahlqvist (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en översyn av lagstiftningen sker i syfte att den religiösa ledare som förrättar en religiös bröllopsceremoni för unga under 18 år skall kunna bli föremål för rättslig åtgärd.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en översyn av lagstiftningen sker i syfte att de familjemedlemmar och släktingar som medverkar till en religiös bröllopsceremoni för unga under 18 år skall kunna bli föremål för rättslig åtgärd.

2003/04:Ju479 av Johan Pehrson m.fl. (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lagstiftningsåtgärder mot barnäktenskap.

2003/04:Sf326 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att motverka tvångsäktenskap och barnäktenskap.

2003/04:Ub394 av Viviann Gerdin m.fl. (c, fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att svensk lagstiftning inte medger äktenskap för personer under 18 år, s.k. barnäktenskap.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i äktenskapsbalken

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 1 och 3 §§, 4 kap. 8 §, 5 kap. 5 § och 15 kap. 1 § äktenskapsbalken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

1 §

Den som är under 18 år får inte ingå äktenskap utan tillstånd av länsstyrelsen i det län där den underårige har sitt hemvist.

Den som är under 18 år får inte ingå äktenskap utan tillstånd av myndighet som anges i 15 kap. 1 §. Tillstånd får meddelas endast om det finns särskilda skäl.

3 §

Äktenskap får inte ingås mellan dem som är släkt med varandra i rätt upp- och nedstigande led eller är helsyskon.

Halvsyskon får inte ingå äktenskap med varandra utan tillstånd av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Halvsyskon får inte ingå äktenskap med varandra utan tillstånd av myndighet som anges i 15 kap. 1 §.

4 kap.8 §¹

Vigsselförrättaren skall genast sända underrättelse om vigseln till Skatteverket.

Vid underrättelse om vigsel skall Skatteverket kontrollera att vigseln har föregåtts av hindersprövning och att vid denna prövning något hinder mot äktenskapet inte kommit fram. Om en sådan prövning inte har förekommit eller om vigseln har förrättats trots att det vid prövningen kommit fram hinder mot äktenskapet, skall Skatteverket sända underrättelse om förhållandet till den som skall anmäla eller pröva frågor om disciplinansvar, åtalsanmälan, avskedande eller

¹ Senaste lydelse 2003:644.

*entledigande beträffande vigselför-
rättaren. I de fall som avses i 5 kap.
5 § första stycket skall Skatteverket
även underrätta allmän åklagare.*

5 kap.

5 §²

*En make har rätt till äktenskaps-
skillnad utan föregående betänketid
om det görs sannolikt att maken har
tvingats att ingå äktenskapet eller
om maken har ingått äktenskapet
före 18 års ålder utan behörig
myndighets tillstånd. Om äkten-
skapet har ingåtts trots att makarna
är släkt med varandra i rätt upp- och
nedstigande led eller är helsyskon,
har var och en av makarna rätt till
äktenskapsskillnad utan föregående
betänketid. Detsamma gäller om
äktenskapet har ingåtts trots att nå-
gon av makarna redan var gift eller
partner i ett registrerat partnerskap
och det tidigare äktenskapet eller
partnerskapet inte har blivit upplöst.*

Om äktenskapet har ingåtts trots att makarna är släkt med varandra i rätt upp- och nedstigande led eller är helsyskon, har var och en av makarna rätt till äktenskapsskillnad utan föregående betänketid. Detsamma gäller om äktenskapet har ingåtts trots att någon av makarna redan var gift eller partner i ett registrerat partnerskap och det tidigare äktenskapet eller partnerskapet inte har blivit upplöst.

Föreligger tvegitte, har var och en av makarna i det tidigare äktenskapet rätt att få detta upplöst genom äktenskapsskillnad utan föregående betänketid. Detsamma gäller om partnerskap registrerats trots att någon av parterna då var gift.

I fall som avses i första stycket kan talan om äktenskapsskillnad föras även av allmän åklagare.

I de fall som avses i första stycket kan talan om äktenskapsskillnad föras även av allmän åklagare. I de fall som avser äktenskap som ingåtts av underårig är socialnämnden i den kommun där personen är folkbokförd eller, om personen inte är folkbokförd här i landet, i den kommun där han eller hon vistas skyldig att på begäran lämna yttrande samt de upplysningar som kan vara av betydelse för frågans bedömning till åklagaren. En annan socialnämnd som har tillgång till upplysningar som kan vara av betydelse i frågan är skyldig att lämna

² Senaste lydelse 1994:1118.

sådana på begäran av den socialnämnd som skall yttra sig.

15 kap.

1 §

En ansökan om tillstånd till äktenskap enligt 2 kap. 1 eller 3 § prövas av länsstyrelsen i ett län där en sökande är folkbokförd. Saknas en sådan behörig länsstyrelse prövas ansökan av Länsstyrelsen i Stockholms län.

I ärenden om tillstånd till äktenskap enligt 2 kap. 1 § skall länsstyrelsen bereda den underåriges vårdnadshavare tillfälle att yttra sig, om det kan ske. Yttrande skall också inhämtas från socialnämnden i den kommun där den underårige har sitt hemvist.

I ärenden som rör underårig skall länsstyrelsen bereda den underåriges vårdnadshavare tillfälle att yttra sig, om det kan ske. Yttrande samt de upplysningar som kan vara av betydelse för frågans bedömning skall inhämtas från socialnämnden i den kommun där den underårige är folkbokförd eller, om den underårige inte är folkbokförd här i landet, i den kommun där han eller hon vistas. En annan socialnämnd som har tillgång till upplysningar som kan vara av betydelse i frågan är skyldig att lämna sådana på begäran av den socialnämnd som skall yttra sig. I ärenden som rör halvsyskon skall länsstyrelsen inhämta yttrande från Socialstyrelsen.

Meddelar länsstyrelsen tillstånd till äktenskapet, får beslutet överklagas av den underåriges vårdnadshavare.

Ett beslut att tillåta en underårig att ingå äktenskap får överklagas av den underåriges vårdnadshavare.

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2004. För äktenskap som har ingåtts före ikraftträdandet gäller bestämmelserna i 5 kap. 5 § i sin äldre lydelse.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 3 § lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

3 §

Registrering får inte ske beträffande den som är under 18 år eller dem som är släkt med varandra i rätt upp- och nedstigande led eller är halvsyskon.

Registrering får inte heller ske beträffande halvsyskon utan tillstånd av *regeringen eller den myndighet som anges i dighet som regeringen bestämmer.* Registrering får inte heller ske beträffande halvsyskon utan tillstånd av *myndighet som anges i 15 kap. 1 § äktenskapsbalken.*

Registrering får inte ske av den som är gift eller som redan är registrerad partner.

Rätten till registrering av ett partnerskap prövas enligt svensk lag.

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2004.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap¹

dels att 1 kap. 2, 3 och 10 §§ skall upphöra att gälla,

dels att 1 kap. 1 och 7 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 1 kap. 8 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §²

Vill någon ingå äktenskap inför svensk myndighet, *prövas hans rätt därtill enligt lagen i den stat där han är medborgare, om ej annat följer av vad som sägs här nedan.*

Vill *en man och en kvinna* ingå äktenskap inför en svensk myndighet, *skall det prövas om det finns något hinder mot äktenskapet enligt svensk lag.*

Om varken mannen eller kvinnan är svensk medborgare eller har hemvist i Sverige, skall det dessutom prövas att var och en av dem har rätt att ingå äktenskapet enligt lagen i en efter eget val angiven stat där han respektive hon antingen är medborgare eller har hemvist. Om båda begär det och det finns särskilda skäl, får dock prövningen ske med tillämpning av enbart svensk lag även i sådant fall.

7 §³

Äktenskap som ingåtts utom riket enligt främmande lag anses giltigt till formen, om det är giltigt i den stat där det ingicks. Har äktenskap ingåtts inför diplomatisk eller konsulär tjänsteman eller annan, som av främmande stat förordnats att förrätta vigsel i annan främmande stat, anses äktenskapet också giltigt till formen, om det är giltigt i den stat som meddelat förordnandet.

Även i annat fall än som avses i första stycket skall äktenskap som Även i annat fall än som avses i första stycket skall äktenskap som

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 1971:797

1 kap. 2 § 1976:1120

1 kap. 3 § 1973:942

1 kap. 10 § 1998:367.

² Senaste lydelse 1973:942.

³ Senaste lydelse 1973:942.

ingåtts utom riket anses giltigt till formen, om det är giltigt i den eller de stater där mannen och kvinnan voro medborgare.

ingåtts utom riket anses giltigt till formen, om det är giltigt i den eller de stater där mannen och kvinnan var medborgare eller hade hemvist.

8 a §

Ett äktenskap som har ingåtts enligt utländsk lag erkänns inte i Sverige

1. om det vid tidpunkten för äktenskapets ingående skulle ha funnits hinder mot det enligt svensk lag och minst en av parterna var svensk medborgare eller hade hemvist i Sverige eller

2. om det är sannolikt att det har ingåtts under tvång.

Vad som sägs i första stycket gäller inte om det finns särskilda skäl att erkänna äktenskapet.

1. Denna lag träder i kraft den 1 maj 2004. Bestämmelserna i 1 kap. 8 a § tillämpas dock inte på äktenskap som har ingåtts före ikraftträdandet.

2. Bestämmelserna i 1 kap. 1 § i sin nya lydelse tillämpas även om hindersprövning har begärts före den 1 maj 2004.

3. Hindersprövning som gjorts före den 1 maj 2004 med tillämpning av utländsk lag gäller inte för vigsel efter den 30 april 2004, om den person som avser att ingå äktenskap är under 18 år eller fråga är om äktenskap mellan halvsyskon.

4 Förslag till lag om ändring i lagen (1993:305) om rätt att förrätta vigsel inom andra trossamfund än Svenska kyrkan

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1993:305) om rätt att förrätta vigsel inom andra trossamfund än Svenska kyrkan skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Om Kammarkollegiet finner att ett trossamfund som fått tillstånd att förrätta vigsel inte längre uppfyller kraven enligt 1 §, skall Kammarkollegiet återkalla tillståndet.

Uppfyller en vigselförrättare inte längre kraven enligt 2 § andra stycket eller missköter vigselförrättaren sin uppgift, skall Kammarkollegiet återkalla förordnandet att vara vigselförrättare.

Ett förordnande att vara vigselförrättare skall återkallas av Kammarkollegiet, om samfundet begär det.

Om en vigselförrättare avlider, skall samfundet snarast anmäla detta till Kammarkollegiet.

Föreslagen lydelse

3 §

Uppfyller en vigselförrättare inte längre kraven enligt 2 § andra stycket eller missköter vigselförrättaren sin uppgift, skall Kammarkollegiet återkalla förordnandet att vara vigselförrättare. *I samband med en sådan återkallelse skall Kammarkollegiet utreda om det finns grund för att enligt första stycket återkalla samfundets tillstånd att förrätta vigsel.*

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2004.